

ОГЛЯДИ ТА ІНФОРМАЦІЯ

Олександр Реєнт (м. Київ)

«ЖИВА ІСТОРІЯ» «КАЗКОВОГО» СЕЛА

Рец. на кн.: Литвин П. В. Розповіді про Князівське. – Івано-Франківськ: Типовіт, 2011. – 484 с.

Історичному краєзнавству належить визначальна роль у відродженні духовності українського народу, формуванні національної самосвідомості, заповненні білих плям в історії, збереженні культурно-історичних надбань. У зв'язку із цим пріоритетним напрямком краєзнавчої роботи є доповнення і переосмислення історії українських міст і сіл, упровадження отриманої інформації в різні інтернет-енциклопедії, регіональні туристично-краєзнавчі інтернет-портали, і, звичайно, фундаментальні друковані праці на кшталт створеної у радянські часи «Історії міст і сіл Української РСР» та започаткованого всеукраїнського багатотомного історико-краєзнавчого видання «Міста і села України».

Вихід у світ книги Литвин Павліни Василівни «Розповіді про Князівське» є, без сумніву, важливою подією у розвитку сучасного краєзнавства. Авторка здійснила цікавий і водночас неординарний виклад історії села Князівське Рожнятівського району Івано-Франківської області. В основу джерельної бази праці закладена усна історія жителів населеного пункту, однак значне місце посідають також й архівні матеріали. У комплексі це забезпечило ґрунтовність та наукову достовірність викладених історичних фактів і подій.

За своєю сутністю праця Литвин П. В. є аматорським краєзнавчим дослідженням, але це ні в якому разі не применшує її наукове і соціокультурне значення. Перше, що приваблює у цій книзі, – це вдала й оригінальна структура викладу матеріалу. Завдяки ній Павліні Василівні вдалося розкрити аспекти, пов'язані з географічними розташуванням населеного пункту, важливими подіями його історичного розвитку, розповісти про видатних земляків. Прагнення авторки подати історію рідного краю через долі і повсякдення його

жителів, безперечно, заслуговує на схвалення. В уяві читача постають цікаві картини із життя Князівського XIX–XXI ст., особливе захоплення викликають розповіді односельчан про події і процеси епохального характеру, як-то періоди світових воєн, повоєнного облаштування села, колективізації тощо.

Переходячи від загальної до більш конкретизованої характеристики рецензованої праці, вважаємо доцільним відмітити гарну літературну обробку та логічність викладу матеріалу. «Розповіді про

Князівське» є свого роду прикладом того як слід оперувати джерелами усного характеру, писати на основі них краєзнавчі роботи.

Загалом робота складається із 15 тематичних розділів, кожен із яких по-своєму цікавий та цінний. Найбільш хотілося б відзначити тематичні блоки, у яких висвітлено історію пам'яток духовної і матеріальної культури Князівського, визначено їхню мистецьку цінність. За розповідями сучасників відтворено історію сільських млинів, характер роботи на цих господарських спорудах. Важливе місце посідає дослідження долі мельників та людей, що мешкали поблизу них.

Цікавими є розділи про фільварки та господарське життя села. Подані авторкою спогади і розповіді дозволяють істотно розширити наукові знання щодо особливостей становища українського селянства Західної України напередодні та після реформи 1848 р. Варто відзначити подані описи специфіки роботи у фільварку, розкриті причини та перебіг сезонних заробітків жителів Князівського у віддалених краях, тощо. Разом із описом господарського життя села, на наш погляд, Павліні Василівні вдалося, у певній мірі, розкрити внутрішній світ та психологію жителів Князівського, показати особливості інтегрованості представників національних меншин до сільської общини.

Позитивної оцінки заслуговує те, що на рівні мікроісторії пояснено та проілюстровано долями окремих людей причини і перебіг поширеного наприкінці XIX – поч. XX ст. такого соціального явища в Західній Україні як еміграція.

На увагу як пересічного читача, так і професійного історика заслуговують розповіді про історію села та його мешканців у роки Першої світової війни. Завдяки зафіксованим на сторінках книги Литвин П. В. спогадам односельчан розкриваються такі вартісні історичні аспекти як відображення у свідомості простого люду образу ворога періоду Великої війни, процесу національного будівництва у Західній Україні 1918–1921 рр., політизації краю міжвоєнного періоду.

Не оминула увагою Павліна Василівна і розвиток освіти в Князівському. Досить повно відображено специфіку шкільної освіти періоду австрійського та польського панування, радянської та сучасної доби, висвітлені сторінки із життя окремих вчительських родин.

У цілому ж, поринаючи у світ села Князівського, складається враження, що ніхто у книзі П.В. Литвин не був обділений увагою. Управителі села, вчителі та вихователі дитячих садків, священнослужителі, медики, фермери та пасічники завдяки старанням краєзнавця вписані у літопис рідного краю.

Варто також відзначити, що у книзі широко використаний матеріал із приватних фотоархівів мешканців Князівського, чудовим доповненням авторського тексту є використання уривків із пое-

зії земляків. Власне, до цієї фундаментальної краєзнавчої роботи із історії села Князівського є лише одне зауваження. Чому авторка у післямові обмежила коло читацької аудиторії лише жителями Князівського? На наше переконання, праця була б цікавою і пізнавальною для широкого кола краєзнавців, науковців та всіх, хто цікавиться «живою» історією, історією повсякденності. «Розповіді про Князівське» є гарним прикладом того, як не тільки провести ґрунтовну краєзнавчу дослідницьку роботу, але й мобілізувати до створення рецензованої праці значну кількість зацікавлених історією рідного краю людей. В умовах коли гостро стоїть проблема фінансування краєзнавства, музейної справи, охорони пам'яток історії та культури Литвин П. В. знайшла підтримку серед небайдужих підприємців-меценатів, які профінансували добротне поліграфічне виконання книги.

В цілому ж рецензована книга є самостійним краєзнавчим дослідженням, у якому у повній мірі розкрито основні віхи з історії села та його жителів. Вперше Литвин Павліні Василівні вдалося створити такого рівня дослідження з історії, задавалося б на перший погляд, типового села. Практичне значення праці полягає навіть не у тому, щоб передати накопичені знання про історію рідного краю наступним поколінням земляків, воно, на наше переконання, може слугувати стимулом до розгортання краєзнавчого руху на місцях і створення подібних праць із кожного окремого населеного пункту.

Ольга Кархут (м. Київ)

ВІДРОДЖЕННЯ ХРИСТІЯНСЬКИХ СВЯТИНЬ

Рец. на кн.: *Чабайовська М.І.* Відродження християнських святинь / М.І.Чабайовська // Історико-культурний нарис. Вид. друге, доповнене. – К.: Світ успіху, 2011. – 160 с.

Під такою назвою у київському видавництві «Світ успіху» вийшла книга доцента кафедри мови та методики викладання в початковій школі НПУ імені Н.П. Драгоманова Чабайовської М. І. – історико-культурний нарис про спорудження церкви Святого Архистратига Михаїла у селі Хоростець Козівського району на Тернопільщині [11].

У ній, суголосно із завданнями, які поставив перед суспільством V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України, висвітлено проблему, актуальну для церковного краєзнавства, – відродження духовних святинь

України, зокрема, розкрито роль церкви у становленні України як незалежної держави та в духовному житті суспільства.

«Українські церкви, храми й собори – нерідко пам'ятки XVI - XVIII століть, – на жаль, невинувато забуті та кинуті напризволяще. Їх варто описати, взяти під охорону, потурбуватися про їх реставрацію», – зазначив заступник голови та член Правління і Президії НСКУ Богдан Іванович Андрусишин, доктор історичних наук, професор, академік, проректор з навчально-методичної роботи гуманітарних ін-